

OPONENTSKÝ POSUDOK
NA HABILITAČNÚ PRÁCU ING. PATRIKA ROVNÉHO, PHD.

Názov habilitačnej práce: Determinanty úspešnosti malých fariem v podmienkach Slovenskej republiky“
Študijný odbor: 3.3.16 Ekonomika a manažment podniku
Oponent: prof. JUDr. Anna Bandlerová, PhD., SPU v Nitre, FEŠRR

Napriek tomu, že v rámci transformačného procesu zaznamenalo slovenské poľnohospodárstvo za posledných 25 rokov obrovské zmeny, stále si zachováva veľkovýrobný charakter. Približne na 80 percentách poľnohospodárskej pôdy hospodária družstvá, spoločnosti s ručením obmedzeným, resp. akciové spoločnosti, pričom z celkového počtu predstavujú menej ako desať percent všetkých fariem. Typické rodinné (malé) farmy, aké sú typické pre mnohé krajiny EÚ, sú na Slovensku zastúpené vo veľmi obmedzenej miere. Problémom je najmä prístup k pôde, ako aj mnohé legislatívne bariéry. Kritický je aj priemerný vek farmárov, ktorý je vysoko nad priemerom v porovnaní s ďalšími odvetvami národného hospodárstva.

V kontexte vyššie uvedených faktov považujem tému habilitačnej práce Ing. Patrika Rovného, PhD. „Determinanty úspešnosti malých fariem v podmienkach Slovenskej republiky“ za vysoko aktuálnu.

Habilitačná práca má štandardnú štruktúru a je spracovaná v zmysle príslušnej smernice. Je spracovaná v rozsahu 175 strán (bez príloh). Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky je smerovaný najmä k zhodnoteniu vývojových tendencií ukazovateľov poľnohospodárstva v Slovenskej republike, vývoja podnikateľskej i vlastníckej štruktúry právnických osôb, definície malého a stredného podnikania s akcentom na rodinné farmy a mladých farmárov, ako i trhu s poľnohospodárskou pôdou vo vybraných krajinách EÚ. Autor využil široké spektrum literárnych zdrojov prevažne domácej literatúry, čo je však vzhľadom k zameraniu habilitačnej práce plne akceptovateľné.

Hlavným cieľom habilitačnej práce je „poukázať na determinanty úspešnosti malých fariem v podmienkach SR“. Hlavný cieľ je ďalej rozpracovaný na viacero parciálnych cieľov, ktoré sú zamerané na charakteristiku súčasného stavu poľnohospodárstva v EÚ a Slovenskej republike a možných odbytových kanálov malých fariem a mladých farmárov vo väzbe na podporné nástroje Programu rozvoja vidieka. Nosnými parciálnymi cieľmi práce je návrh modelu, ktorý určuje minimálnu výmeru poľnohospodárskej pôdy určenej pre užitie rodiny a porovnanie vybraných determinantov fyzických i právnických osôb v poľnohospodárstve. Materiál tvoria najmä databázy PPA, MPA RV, VÚEPP. Pre spracovanie vybraných údajov bol využitý softvér SAS.

V Kapitole „4.1. Stratégia rozvoja multifunkčného poľnohospodárstva a vidieka v EÚ a na Slovensku“ sa habilitant v prevažnej miere venuje kvantitatívnej analýze (počet fariem, zamestnanci, právna forma a pôdny fond), samotná stratégia multifunkčného poľnohospodárstva a rozvoja vidieka je skôr všeobecná a predstavená iba v obmedzenej forme. V rámci kapitoly 4.2 autor definuje široké spektrum nástrojov, ktoré môžu mladí, resp. malí farmári využiť pri zakladaní podniku, resp. v rámci marketingových a ďalších aktivít po jeho založení. V rámci diskusie by habilitant mohol bližšie špecifikovať, ako sú dané nástroje využívané samotnými farmármi (v návrhovej časti sú uvedené iba za opatrenie 6.1). Oživením praktickej časti je návrh modelu, ktorý určuje minimálnu výmeru poľnohospodárskej pôdy určenej pre uživenie rodiny. Na základe výpočtov, pre pokrytie všetkých výdavkov 4-člennej domácnosti vrátane produkcie pre vlastnú spotrebu je potrebné hospodáriť na výmere 52,98 ha (s. 102). Vzhľadom k obmedzeným možnostiam mladých farmárov ohľadne prístupu k pôde by bolo zaujímavé sledovať, aká by potreba výmery poľnohospodárskej pôdy v prípade finalizácie niektorých výrobkov, resp. v inej štruktúre plodín a zvierat (ako uvádza aj samotný autor v návrhovej časti).

Nosnou časťou habilitačnej práce je zhodnotenie závislosti vybraných determinantov vo vzťahu k výmere obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a počtu zamestnancov. Determinanty boli zvlášť hodnotené za súbor fyzických osôb a osobitne za súbor právnických osôb. Výsledky sú veľmi podrobne vyhodnotené, je však potrebné podotknúť, že najmä z kvantitatívneho pohľadu. Oceňujem ich sumarizáciu za súbor fyzických a súbor právnických osôb v návrhovej časti práce. Táto časť obsahuje aj autorove pripomienky a návrhy k definícii mladého, malého a rodinného farmára.

Po formálnej stránke je predložená práca spracovaná v zmysle požiadaviek kladených na daný druh prác. Jej rozsah svedčí o komplexnom zhodnotení mnohých aspektov, ktoré sa týkajú riešenej problematiky.

V rámci diskusie navrhujem, aby habilitant zodpovedal nasledovné otázky:

1. Na s. 96, ako aj v kapitole 5 sa venujete odbytovým organizáciám výrobcov. V rámci predchádzajúceho programového obdobia sa realizovalo cez Program rozvoja vidieka viac ako 60 projektov na založenie odbytových organizácií pre rôzne komodity. Malí farmári však boli zapájaní do týchto združení iba v obmedzenej miere, pričom z pohľadu konkurencieschopnosti sú podstatne viac zraniteľní ako veľkí farmári. Aký model by ste navrhli pre efektívne združovanie malých farmárov?
2. Jedným z najväčších problémov a zároveň výziev nášho poľnohospodárstva je prístup nových (mladých) farmárov k pôde. Akými legislatívnymi nástrojmi by bolo podľa Vášho názoru možné daný problém riešiť?

3. Na s. 159 uvádzate, že definícia malého farmára v zmysle Koncepcie mladých, malých a rodinných farmárov paradoxne môže zahrnúť aj subjekty s výmerou pôdy vyššou ako 1000ha. Akú maximálnu výmeru by ste navrhovali, prípadne aj ktoré ďalšie obmedzenia (obrat, zamestnanci)?

Záver:

Predkladaná habilitačná práca rieši významnú problematiku, prináša mnoho nových a doplňujúcich vedeckých poznatkov. Je spracovaná na vysokej kvalitatívnej úrovni a je obohatením študijného odboru. Habilitačná práca zodpovedá požiadavkám na tento typ prác. Na základe vyššie uvedeného navrhujem, aby bol Ing. Patrikovi Rovnému, PhD. po úspešnej obhajobe habilitačnej práce udelený vedecko-pedagogický titul „docent“ (doc.) v študijnom odbore 3.3.16 Ekonomika a manažment podniku.

Nitra 03.02.2017

prof. JUDr. Anna Bandlerová, PhD.,